

הרב פלטיאל גרוס

ראש כולל להוראה "אורח דעה"
ירושלים עיה"ק ת"ו

מבוא לבירור הצדדים המעשיים בשאלת התרנגולות והביצים שבזמנינו

כשעל אחד מהסוגים אין בידינו מסורת על
אכילתם.

ב. חיבורים לא טבעיים הנעשים
באמצעות מה שנקרא "הנדסה גנטית", אשר
בזה אין גבול להאפשרויות העומדות בפני
המתעסקים בדבר, וכיכולתם (ואכן כך
עושים) לחבר (באמצעות מבחנה) חלקים
מעכבר או נחש וכו' בעוף – תוך כדי
היווצרות העוף.

השאלות העומדות כרגע על הפרק הם:

לא כדורות הראשונים דורות
האחרונים. דורות הראשונים אדם יוצא
לשוק ולוקח תרנגולת ואין דין ואין דיין
שהכל כשר וישר. בדורנו אנו משנים
עלינו סדרי בראשית באופנים שונים ודין
גרמא לחששות שונות שכבר קיימים בהוה
ויתר על כן לאשר עלול להתרחש בעתיד
כאשר עיניכם תחזינה מישרים בדברי
החוקרים ולהבדיל בבירורי ההלכה
המובאים בזה. קוטב השאלות שנתעוררו
מתחלקות לב' אופנים ראשיים ומהם
יתפרדו כל הענפים.

א. ב"פטים" (תרנגולים העומדים
לאכילה). נחברר שמקורם מהכלאות של
מינים שיש עליהם מסורת לאכילה עם
מינים שאין עליהם מסורת¹.

א. הכלאות של שני מינים. הן ב' מינים
של עופות שהם שונים זמ"ז בתכלית השוני
ומוגדרים כל אחד כ"מין" בפני עצמו, הן
ב' סוגים שונים של מין אחד ("זנים")

תודתנו להרה"ג מוהר"ר פלטיאל גרוס שליט"א על יגיעתו באיסוף המאמרים והתשו' בענין
הבעיות בעופות ובביצים בזמנינו והעברתם למערכת, ועוד טרח והוסיף לכתוב מבוא מתומצת זה
לסיוע בהכרת הנושא. מבוא זה הי' אמור להופיע בגליון הקודם לפני המאמרים והתשו' במדור
על הפרק² ועקב טעות מצערת לא נדפסה שם. **המערכת.**

1. כגון מה ששכיח, הכלאה עם הזן המכונה "נשרית" שאין עליה מסורת, עי' לקמן עדותו של
מוה"ח חזן שליט"א.

ובשו"ת 'אבן ישראל' (למך הגרי"י פישער ראב"ד דפעי"ה"ק) ח"ח סי' נ"ה נשאל על חלק מהשאלות
שהתעוררו ומסקנתו שיש לעמוד על המשמר שלא ניכשל ח"ו באיסורי תורה, והננו מביאים בזה קטעים
מתוך תשובתו:

"בענין תערובת עופות טמאים וטהורים

"מש"כ מע"כ שלאחרונה מערבין בכלוב תרנגול לבן שיש בו שינוי אחד, פי' שנוצות צמחו על

אלו נשמרים כסוד מקצועי וזאת לא רק מסיבות מסחריות אלא גם כדי שלא לעורר את החבורות הנאבקים נגד ציעור בעלי חיים.

להלן שני קטעים מתוך דברי החוקרים שאנו סבורים שכדאי שהלומדים שליט"א יקראום ככתבם ולשונם.

א. בירחון 'משק העופות' היו"ל מטעם "אירגון מגדלי העופות בישראל" גליון ינואר 1997 עמ' 37 פורסם מאמר תחת הכותרת "הפוטנציאל הגנטי". בחרנו בקטע אחד מתוך המאמר המתמצת את הנושא על רגל אחת. מדבריו אנו למדים גם על סיבת ריבוי טריפת הריאות וצומה"ג בעופות בשנים האחרונות.

יש לזכור כי העופות של היום הינם בעלי כנף אשר לפני תקופה קצרה יחסית היו עופות בר, לכן התכונות של המינים השונים עדיין קשורות בחלקן לרגע ההתחלתי שלהם[...].

המשפט

ארכבותיו שחולק את אצבעותיו בצורה טבעית, וברור לו שזה לא הי' מקרי אלא טבעו בכך, וא"כ ברור שהוא דורס, וכן ראה שם תרגול שהי' מחזיק את מאכלו ברגליו, דלשיטת רש"י זהו דורס, וכיום מגיעים לבית השחיטה הרבה עופות שהם צאצאיהם של אותם תערובות של עופות וצוארם ערום מנוצות וצבע עור צוארם משתנה לחלופין בכל מצב של פחד מצבע כהיר לצבע אדום [וכו.].

"...אלא דאף דקיי"ל דזוז"ג מותר, מ"מ לכתחילה אסור כמו שכתב הרמב"ם פ"י דמעש"ש ה"כ, דאין נוטעים לכתחילה אגוז של ערלה, והיינו משום דס"ל כמש"כ הר"ן בפ' כל הצלמים דהא דס"ל לר' יוסי דאסור לנטוע לכתחילה הוא משום דאין מבטלין איסור לכתחילה עיי"ש [ועי' מש"כ בזה בגמ' ע"ז דף מ"ט], וא"כ בודאי צריך להזהיר ולעמוד בהשגחה חמורה שלא להביא לשחיטה רק עופות שלא נולדו מתערובת המינים, ואז ממילא יפסקו כל הדברים האלו מה שמעורבים עופות טמאים עם טהורים, אחר שידאו שאינו הולך במסחר.

"וכל זה כתבנו לפי"מ שאמרו השואלים שהזכר הוא העוף הטמא, אולם אחרים טוענים שהנקבה הוא העוף הטמא, א"כ בודאי כל הנולדים הם עופות טמאים, דהרי אפי' אי הזכרים הם עופות טהורים, מ"מ אין לנו ב' צדדי היתר [כו.].

"...וא"כ הרי פליגי בזה בעלי התוס', ובודאי צריך לחוש כאן באיסור דאורייתא באכילת עופות טמאין, ומכיון דאיכא לברר אם העוף חולק את רגליו והוא עוף ודאי טמא דהוא עוף הדורס, בודאי אסור לאכול העופות, וכן הביצים אפי' הם מספגא דארעא, מ"מ הרי הם מעוף טמא.

נאם ישראל יעקב פישר"

ההכלאות בפטמים נעשים מסיבות מסחריות, באמצעותם מייצרים המגדלים את העוף המניבה את מירב הרווחים במינימום הוצאות (ריבוי הבשר, זירוז הגידול, קיצור הרגליים שאינם אכר עובר לסוחר, שיפור הנשימה, צורך בתזונה מועטה וכו') ולכן ברור שההכלאות ילכו ויתרבו מאוד ואם לא נשכיל לעמוד על המשמר לא יורחק היום בו לא יהיה ניתן להשיג עוף גלאט טהור לאכילה.

ב. בתרגולות העומדות להטלת ביצים (כגון הזן המכונה "לגורן"). נמצאו בהם ובביצתם שינויים מהותיים ביותר, ואף שינויים הנחשבים כסימני טומאה מובהקים. (בהם — חלוקת האצבעות, בביצתם — ב' קצוותיהם קרובים בצורתם זל"ז, שניהם כדים או חדים).

גם בפטמים וגם במטילות קיימת הבעיה של "הנדסה גנטית" (כנוסף להבעיה של הכלאות) אשר אין בידינו לעמוד לא על היקפה ולא על טבעה בהיות שפעולות

פִּטְמִים – עֲכָרוּ סִלְקָצִיָּה אִינְטַנְסִיבִית
 בִּידֵי אָדָם יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר כָּל בַּעֲיָה אַחֵר.
 הַסִּלְקָצִיָּה הַחֵד-כִּיּוּנִית לְמִשְׁקַל גּוֹף
 גֵּרְמָה:

1. לִיצִירַת פִּטְם עִם אַחוּז לֵב,
 רִיאוֹת וּמַעֲרַכַת עֵיכּוֹל קִטְנִים יַחֲסִית.

2. מִבְּנָה גּוֹף מַעֲוּוֹת וּרְגִלִּים
 חִלְשׁוֹת.

3. עֲלִיָּה בְּאַחוּז שׁוֹמֵן בֶּטֶן.

4. הַחִלְשׁוֹת הַמַּעֲרַכַת הַחִסּוֹנִית
 וְהַפְּחָתָה בִּיטְלַת לְהִפְטֹר מַעֲוֹדִפִּי
 חוֹם.

מְסִיבּוֹת אֱלֹהִים קִיַּמְתָּ עֲלֵיהֶן, מַחֵד,
 בְּתַמּוֹתֶיהָ כִּלְלִית (מִיַּמְתָּ וְכו') וְכַשִּׁילַת
 רְגִלִּים, וּמֵאִידֶךְ יִרְיָדָה כְּתַפּוּקָה בְּתַנְאִי
 אַכְפִּי.

לְפִיכֶךְ הַטִּיפּוֹחַ צָרִיךְ לִהְיוֹת יוֹתֵר
 מֵאֲזוֹן לִגְבֵי הַתְּכֻנָּה אֲשֶׁר עַד כֹּה לֹא
 נִלְקַחוּ בַחֲשׁבוֹן, וְכִמוֹ כֵּן תַּנְאִי הַסִּכִּיכָה
 (מִזּוֹן, אִיוּרוֹר, טַמְפֶּרְטוּרָה וְכו') חִיִּיבִים
 לִהְיוֹת מוֹתָאמִים יוֹתֵר לִפְטָם הַעֲכָשׁוּרִי.

ב. בִּירְחוֹן הַנִּ"ל גִּלְיוֹן נּוֹבֵמְבֶר 97 עִמ' 34
 מוֹכָא תַּמְצִית שֶׁל שִׁיחָה עִם אַחֵר
 הַמוֹמַחִים הָעוֹלָמִיִּים בְּתַחוֹם זֶה (ד"ר
 הָאִרְיֵדְמָאן). יֵשׁ לְצִיֵּן שֶׁדִּבְרֵיו מוֹסְבִּים רַק
 עַל עוֹפּוֹת. יִיתְכֵּן שֶׁהַשְׁתַּלְתָּ גִּנִּים שֶׁל מְדוּזָה
 בְּדָגִים וְכִבְהַמּוֹת עֲרִיֵּן אֵינָה מַתְבַּצֶּעַת
 מִקְשִׁיִּים טַכְנִיִּים.

מֵהָר יוֹתֵר, יַעֲיֵל יוֹתֵר

כְּמַבֵּט שֶׁל עֶשֶׂר שָׁנִים קִדִּימָה צוּפָה
 דִּרְ הָאִרְיֵדְמָאן, כִּי מִשְׁךְ גִּידוּלוֹ שֶׁל הַפִּטְם
 יִהְיֶה קָצֵר יוֹתֵר, הַתְּזוּנָה תִּהְיֶה יַעֲיֵלָה

יוֹתֵר וְתַפִּיק יוֹתֵר בָּשָׂר וּפְחוֹת שׁוֹמֵן
 לַעֲוֹמַת הַמוֹצֵר הַקִּיִּים הַיּוֹם. הַדְרִישׁוֹת
 נַעֲשׂוֹת מִתְחַכְּמוֹת יוֹתֵר וִישׁ צוֹרֵךְ לִסְפֵּק
 לֹא רַק מִגּוֹן רַחֵב יוֹתֵר שֶׁל מוֹצָרִים, אֲלָא
 גַּם שִׁלּוּכִים אֻפְטִימָאֲלִיִּים שׁוֹנִים, כִּמוֹ
 לְמִשְׁל: הַקָּשֶׁר שֶׁבֵּין גִּידוֹל פִּטְמִים וְגִיל,
 וְזֶה הַמָּקוֹם שֶׁבּוֹ יִכּוֹלָה לְסִיַּע טַכְנִלּוּגִיָּה
 חֲדָשָׁה שֶׁל תְּהִלְכֵי מִיּוֹן.

הִבְנָה טוֹבָה יוֹתֵר שֶׁל צִיּוֹד הַלּוֹל,
 פּוֹרִיּוֹת הַזָּכֵר וְהַנִּקְבָּה, חוֹזֵק הַשִּׁלֵּד,
 הַעֲמִידוֹת לַחוֹם, עֲמִידוֹת בְּפָנֵי מַחֲלוֹת,
 הַתְּנַהֲגָה הָעוֹפּוֹת בְּתַנְאִים שׁוֹנִים וְכו',
 כָּל אֱלֹהִים הֵם מְרַכִּיבִים הַמְּסִיַּעִים בְּבַחֲרִית
 הַתְּכֻנָּה הַרְצוּיּוֹת לַעֲוִי הַחֲדָשׁ.

שִׁטּוֹת הַסִּלְקָצִיָּה הַמְּסוֹרֶתִיּוֹת עֲדִיֵּן
 יִהְיוּ בַעֲלוֹת חֲשִׁיבּוֹת רַבָּה, אֹמֵר דִּרְ
 הָאִרְיֵדְמָאן, 'אֵךְ הֵן יִסְתִּיעוּ בְּשִׁטּוֹת
 גִּנְטִיּוֹת חֲדִישׁוֹת, שִׁסִּיעוּ בְּבַחֲרִית
 הַתְּכֻנָּה הַגִּנְטִיּוֹת הַרְצוּיּוֹת'.

כְּאַמְצָעוֹתָה הַדְּמִיָּה מְמוֹחֶשֶׁבֶת,
 לְמִשְׁל, נִיתֵן הַיּוֹם לְהַגִּיעַ לְדִיּוֹק מִירְבֵּי
 שֶׁל רַמּוֹת הַבָּשָׂר וְהַשׁוֹמֵן כַּעֲוִי הַמְּתוֹכֵן
 וְלַהֲגִיעַ, לָכֵן, לְתוֹצְאוֹת טוֹבוֹת יוֹתֵר.
 גִּנְטִיקָאִים מְסוּגִלִּים הַיּוֹם לְאַתֵּר,
 כְּאַמְצָעוֹת הַצִּיּוֹד שֶׁבְּרִשׁוֹתֶם, תְּכֻנָּה
 שֶׁבְּעֵבֶר אוֹלִי הִיוּ נַעֲלָמוֹת מַעֲיִנִּיהֶם אוֹ
 לֹא נִיתַע לְזִיְהוּי כְּרוֹר. בְּדֶרֶךְ זֶה נִיתֵן
 לְהַגִּיעַ לְתוֹצְאוֹת גִּנְטִיּוֹת מְשׁוֹפְרוֹת וּלְרַכּוֹ
 אֶת הַתְּכֻנָּה הַחִיּוּבִיּוֹת לְמַכְלּוֹל אֶחָד –
 וּבְמַקְבִּיל לְאַתֵּר אֶת שִׁטַּת הַגִּידוֹל
 וְהַזְנָה הָאֻפְטִימָאֲלִיּוֹת, שֶׁבְּעֵבֶר נִדְרָשׁוּ
 זִמָּן רַב וּבִזְבוּז נִיכָר שֶׁל מִזּוֹן עַד
 לְמַצִּיאָתָם. בְּאוֹתָה מִידָה נִיתֵן לְמַדּוֹד
 כְּמַדּוּיִיק וּלְקַבּוֹעַ אֶת גּוֹדֵל הָאֵכֶר הַרְצוּי
 כַּעֲוִי, כִּמוֹ גַּם אֶת גּוֹדֵל וְקַצֵּב הַלֵּב,

הריאות, התפתחות המערכת החיסונית, חוזק הרגליים, מרקם הנוצות, העמידות לחום, וכדו'.

"עמידות בפני מחלות"

טכניקה חדשה אחרת שפותחה ב'קוב', מאפשרת מדידה של תכונות העוף לאורך כמה דורות. אבל ישנם גורמים בטיפוח העוף, שאינם גנטיים, ותעשיית העופות לכושר חייבת להמשיך ולחפש דרכים כדי להקטין את השפעת בעיות אלו על גידול העוף, זאת, 'על ידי ניהול נכון של גידול העוף', אומר ד"ר הארדימאן, 'אסור לנו להשלוח את עצמנו, כי העוף של מחר יהיה מחוסן מפני כל קטסטרופה, כל מחלה או חום קיצוני, אבל הוא ירוויח מהגילויים החדשים בתחומים אלה, שיאפשרו לו עמידות גדולה יותר בפני טמפרטורות גבוהות'.

מיפוי התכונות הגנטיות של העוף יאפשר השוואה בין אוכלוסיות שונות של עופות בחיפוש אחר תכונות גנטיות לפי חשיבותן הכלכלית, שתאפשר לבחור את העוף האופטימאלי בדיוק יתר ובגיל מוקדם ככל האפשר. היכולת לאתר ולשלוט בתכונות הגנטיות ולכוון לפי צרכים ובחירתם, ללא ספק יתרמו רבות לעיצובו של העוף האופטימאלי העתידי, מבטיח מנהל הטיפוח של חברת 'קוב'. ע"כ.

מומלץ גם לעיין בקובץ "הקהל" היו"ל ע"י התקה"ח — כדתיא לונדון, גליון פסח תשנ"ט עמ' כ"ט במאמר "מסורת בכשרות העוף" ושם עמ' 54 TALKING KOSHER "TURKEY" שיעורו המקיף של הגרא"ד דונר שליט"א בנושא (נרשמו ונערכו לדפוס ע"י הר"ר יעקב שאהנבערג הי"ו).

קבלת היום ע"י אחדות

"יום תרועה יהי לכם", אמר הרה"ק ר' אהרן מקארלין, כי א"א לקבל יום קדוש זה רק ע"י ריעות והתחברות ואחדות זע"ז, וזהו יום תרועה יהי לכם, "תרועה" לשון ריעות, וזהו דכתיב, באחד" לחודש השביעי, "באחד" לשון אחדות, לרמז כי הכל ע"י אחדות, וזהו אתם נצבים היום כולכם, בר"ה שנקרא "היום" נצבים ועומדים בדין ויוצאים זכאין ע"י האחדות.

(בית אהרן)